

πρώτη τῇ Βασιλιπούλας κ' ἐβρώμινε καὶ δὲν τὸν ἤθελε ἡ βασιλιπούλα· μόνον ἤθελε τὸ κοπέλι ποῦ ἦτονε λειμμένο τῇ μυρωδικῇ κ' ἐμύριζε· λέει τῇ αὐτῇ, Για τὸ Θεό, κ' ἐγώ μιν ὁ Βασιλιόπουλος, κ' ἐδὼ λές πῶς δέ με θές; ντά δὲν ἤκουτες ἦντα μᾶς ἐπαρχγγείλανε; λέει, Πῆνε πέραιέ, ἐστὶ βρωμετῇ· καλὶ ἔχω γὰρ τὸ κοπέλι. Πᾶνε τὴν ταχινὴν, ἀνοίγουνε βρίσκουνε τὸ κοπέλι μὲ τῇ Βασιλιπούλα καὶ τοῦ τὴν ἐβλογούνε.

ΤΑ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΒΩΝ *

Ἐξ ὅτου ἀπὸ ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐπέκεινα ἐκ τῶν ἐρευνῶν τῶν κ.κ. Στουάρτου καὶ Ρεβέρτου ὁ πεπολιτισμένος κόσμος ἐγνώρισε τὰ ἐν Ἀθήναις μνημεῖα, κατέστησαν ταῦτα ὑποκείμενον ἐνδελεχῶν μελετῶν καὶ δημοσιευμάτων, ἔτιναι ἐν τούτοις κατὰ μέγα μέρος ἐνδεῶς ἔχουσι περὶ τὴν ἀπαραίτητον βάσιν ἀκριβοῦς καὶ περιεκτικῆς ὑπὸ τεχνικὴν ἐποψὴν ἐπισκοπήσεως τῶν μνημείων αὐτῶν. Καὶ ἐν ᾧ τὸ ὑπάρχον γραμμολογικὸν καὶ ἐπιγραφικὸν ὕλικόν, ἐφ' ὅσον ἀναφέρεται εἰς τὰ μνημεῖα αὐτά, κριτικῶς διυλίσθη καὶ εὐσυνειδήτως ἐκάστοτε ἀνεπληρώθη, καὶ εἰδικῶς ἀρχιτεκτονικῇ μελέτῃ μὴ σκοπούμενης τῆς ὅλης ἐμβριθείας ἀπάντων τῶν ἐρευνητῶν, παρέμειναν μέχρι τοῦδε ἕνεκα ἐλλείψεως χρόνου καὶ πόρων διὰ τὰς ἐπιμόχθους καὶ πλεονάκεις δαπανηρᾶς ἀνασκευαῖς ἀπαιτούσας ἐρεῦνας ἀτυντέλεστοι μεμονωμέναι ἐπιττασίαι, καὶ ἀπέδειξαν κατ' ὀλίγον πάντοτε πειστικώτερον τὴν ἀνάγκην ἐξαντλητικῆς ἐρεῦνης τῶν οἰκοδομημάτων καὶ λεπτομεροῦς ἐκθέσεως αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει νέων σχεδιογραφῶν. Τὸ προμνημονευθὲν λοιπὸν ἔργον τοῦ Βών, ὃ παρέχεται τοῖς περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν διατρέγουσι μονογραφικῇ ἐκθεσὶ τῶν Προπυλαίων καὶ τῶν αὐταῖς συνδεομένων οἰκοδομῶν συνωδᾶ πλῆσιν ταῖς περὶ τριαύτας δημοσιεύσεις ἀξιώσας, πληροῦ πραγματικῆν χρείαν τῆς ἐπιστήμης, ὅτε μάλιστα ἐξετάζον ἐκεῖνα τὰ μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ἔτιναι μέχρι τοῦ νῦν ἔτι στεροῦνται ὡς τὸ πλεῖστον ἀκριβοῦς πραγματεύσεως. Τοὺς δὲ πόρους πρὸς τὰς ὅλον ἐνικυτὴν ἀπαιτησάσας ἐρεῦνας ἔσχεν ὁ συγγραφεὺς ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Louis-Boissonet ὑπὲρ ἀρχιτεκτόνων καὶ μηχανικῶν, εἴτα προθυμότερα ἐχορήγησαν αὐτῷ συνδρομὴν ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ ἐταιρεία καὶ τὸ ἐνταῦθα γερμανικὸν Ἰνστιτούτον, ὅτε αἱ ὑπὸ τοῦ διηγήτορος αὐτοῦ ἀνασκευαὶ ἀνέστησαν ἀξιόλογα πλαστικὰ καὶ ἐπιγραφ-

* Die Propyläen der Akropolis zu Athen, aufgenommen und dargestellt von Richard Böhn. Berlin, 1882 (—Τὰ Προπύλαια τῆς Ἀθήνησιν Ἀκροπόλεως εἰκονογράφηθέντα καὶ περυσταθέντα ὑπὸ Ριχάρδου Βών. Ἐν Βερολίνῳ 1882, τμῆ 75 μάρκαι.)

φικὰ εὐρήματα. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται ἐσκόπουν κατ' ἐξοχὴν ὅπως πορ-
 σωνται σαφένειαν περὶ τοῦ σχήματος τῆς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἀναβάσεως
 ἐν τοῖς διαφόροις καιροῖς καὶ ἀποκαλύψωσί τινι ἐκεῖ ὑπάρχοντα λείψανα
 οἰκοδομῶν. Τοιούτων ὑπολειμμάτων ἔτι ἐκ τῆς πρὸ τοῦ Περικλέους
 ἐποχῆς διεσώθησαν, ὡς γνωστόν, ὀλιγοστά. Παρὰ τὰ κυκλώπεια τεῖχη
 τὰ ἐπὶ τῇ δυσμικῇ ἀνωφερείᾳ τοῦ ἐπὶ τοῦ βράχου Βραυρωνίου ἱσπέδου
 μετὰ τινος μετέπειτα πιθανῶς ἐν τῇ περιόδῳ τῶν Πειτιστρατιδῶν προ-
 στεθέντος πυλῶνος, ἐξετάζονται ἐνταῦθα κυρίως τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν
 τοῦ Βῶν ἀνακρινέντα λείψανα τείχους πρὸς ἔρεισμα ἔνδοθεν τοῦ νῦν πύργου
 τῆς Νίκης, καὶ μάλιστα ἐν τινὶ πρὸς τὸν νοτὸν τῆς Νίκης συνεχδούσῃ διευ-
 θύνσει, ἐπ' ἴσης ἐν μακρότερον ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ προσπε-
 λάζον εἰς τὸν ἄξονα τῆς μνησικλείου οἰκοδομῆς περιθέον τεῖχος ὡς αὐτῶς
 πρὸς ὑποστήριξιν. Ἐκ τῆς θέσεως ἄρα τῶν δύο τούτων τειχῶν, εἴτα ἐκ
 τῶν ἐπὶ τῇ δυτικῇ πλευρᾷ τοῦ προμαχῶνος τῆς Νίκης εὐρισκομένων ἰχνῶν
 βημάτων, ἅτινα ἐπικάρπτουσι κατὰ τὴν γωνίαν αὐτοῦ ἐπ' ἀνατολὰς,
 ἀποδείκνυται, ὅτι ἡ ἐπὶ τὴν Ἀκρόπολιν κυρία ἀνάβασις ἐγένετο τότε, ὡς
 ἔκπαλαι, νοτιόθεν. Μετὰ δὲ τῆς ὑπὸ Μνησικλέους οἰκοδομίας τῶν Προ-
 πυλαίων ἔπρεπε νὰ ὑψωθῇ ἐν μέρει τὸ ἔδαφος τὸ ἐπὶ τῇ εἰς τὴν Ἀκρό-
 πολιν ἀναβάσει καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς νὰ μεταβληθῇ. Πιθανώτατα ἐχώρησεν
 ὁ αὐτός, ὡς ὁ Βῶν μνημονεύει, ἀρχόμενος ἐκ νότου ἐν τοιαύτῃ μορφῇ S
 (=δίχην ἀνεστραμμένου), καὶ δὴ ἐν πρώτοις ἕως κάτωθεν τῆς ἀρκτικῆς
 πτέρυγος, καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τῆς μικρᾶς κλίμακος τοῦ πύργου τῆς Νίκης ἵνα
 τέλος ἐν τελευταίᾳ περιστροφῇ ἐρίκηται τῆς προσόψεως τοῦ πυλῶνος.
 Πρὸς τὰς περιστροφὰς καὶ ἀναβάσεις τῆς ὁδοῦ ἀντιστοιχοῦντα ἐνδεχό-
 μενον νὰ παρατείνωνται ἐγκαρσίως τεῖχη πρὸς ἔρειπιν ὑπεράνω τῆς ἀνα-
 βάσεως. Τὰ θεμέλια τοιούτου τείχους σώζονται ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ τῇ νοτιο-
 δυτικῇ γωνίᾳ τῆς προσαρκτικῆς πτέρυγος ἐν δυοὶ σειραῖς λίθων. Ἡ δὲ τοῦ
 Βῶν εἰκοτολογία, καθ' ἣν καὶ ἐκ τῆς νοτιοδυτικῆς γωνίας τοῦ πύργου τῆς
 Νίκης ἔσχε τὴν ἀρχὴν ποτὲ τεῖχος πρὸς ἔρειπιν, ὅπερ κλιμακῆδὸν ὑφ' οὗτο
 μάλιστα διὰ τὴν ἑλλειψὶν τῶν οἰκείων ὑπολειμμάτων τῶν θεμελίων δὲν
 φαίνεται παντελῶς πειστικῇ. Τῷ ὁρατῷ σχήματι τοῦ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν
 ἀναβασμοῦ θὰ συνεφώνει εὐστόχως καὶ ἡ τοποθεσίᾳ καὶ ὁ προσδιορισμὸς
 τοῦ στυλοβάτου τοῦ Ἀγρίππαι, ὅστις, ὡς γινώσκουμεν, κατεσκευάσθη περὶ
 τὸ 27 μ. Χ. ἔτος καὶ ἀνεντιλέκτως ἔτι πρὸ τῆς οἰκοδομίας τῆς μεγάλης
 ἐκ μαρμάρου κλίμακος, δι' ἧς τὴν ἀποτελείωσιν ἐξεῦρον τὸ ἔτος 37, ἢ 38
 μ. Χ. μετ' ἀναφορὰς εἰς τὰς ἐπιγραφὰς C. I. A. III 1284-1285. Ἡ κλίμαξ
 διεκόπτετο διὰ τινος κλιμακτῆρος πλατέος (πλατυσκάλου) (ἐφ' οὗ διη-
 νοίγετο νοτιόθεν ἡ ἤδη πολλὰ πλῶς ρηθεῖσα ὁδὸς) καὶ κατὰ τὸ ἀνώτερον
 αὐτῆς ἡμισυ διηρεῖτο δι' ἱππασίμου πάντως πάνυ ἀξιωματικῶς ἀνωφε-
 ρείας, ἐν ᾗ ἡ κλίμαξ αὕτη ἐν τοῖς κάτω, ὡς καταδείκνυται ἐκ τῶν πε-

ρισωθέντων έρειπίων, κατέβαινεν άδικίρετος μέχρι τής ύπωρείας. Πώς δέ διεσχηματίσθη τὸ κάτωθεν τέμας τής ύπωρείας τής Ἀκροπόλεως καὶ τότε καὶ ἐν προγενεστέρῃ εποχῇ, ἀποδίδει αἰδύναντον ὅπως ἐξευρεθῇ ἀσφαλῶς ἐκ τῶν εὐαριθμίων σωθέντων ἀρχαίων λειψάνων. Ἡ δὲ νῦν ἀνὰ μέσον τῶν τουρκικῶν ὀχυρωμάτων ἐκχυμνωθεῖσα ἀμα αὐτῆς ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν πόλη τοῦ Βελί, ὁρμᾷται ἐκ πρώτης μεσαιωνικῆς περιόδου, πιθανῶς τῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Τὰς περαιτέρω μεταβολάς, τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τὰ Προπύλαια ἐπὶ τὰ τῆς οὐγκικῆς καὶ τουρκικῆς δεσποτείας, ὥς ὁ συγγραφεὺς ἀναγράφει ἐν ἀκριβολογίᾳ (καὶ ἐφ' ἣ ὁρεῖται αὐτῷ εὐγνωμοσύνη παρὰ τῆς ἐπιστήμης), ἐν σιγῇ παρέρχόμενος ὁ ἐπικριτῆς τρέπεται εἰς ἐγγυτέραν ἐξέτασιν τῆς δημιουργίας τοῦ Μνητείου. Τὸ δικαίως λοιπὸν ἐξυμνούμενον αὐτὸ οἰκοδόμημα ἕνεκα τοῦ ἐπιδείου καὶ πικντελῶς δραστικοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ δὲν σχηματίζει ἀμυντήριον, ἀλλ' ἀνακπεπταμένην ὑπὸ δύο ἐκατέρωθεν προεξέχουσων πτερύγων κεκλιμένην πανηγυρικὴν εἴσοδον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἡ μεσικὴ οἰκοδομὴ καὶ ἡ προτάρκτιος πτέρυξ, ἡ καλουμένη Πινκοθήκη, ἦσαν γνωσταὶ ὡς πρὸς τὰ κυριωδέστερα κατὰ τὰ τέως δημοσιεύματα (καὶ τοι τοῦ Βῶν αἱ ἐμβριθεῖς ἐρευναι περὶ γὰρ ἔτι πολὺ βελτιωμήτους ἀναπληρώσεις καὶ διορθώσεις)· μόνον τὸ σχῆμα μέχρι τοῦ νῦν ἠγνοεῖτο τῆς ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ τουρκικοῦ πύργου κακαλυμμένης νοτίας πτέρυγος. Μετὰ τὴν πρώτην δεικνύουσαν τοῦ κ. Σκληράννου κατεδάφισιν τοῦ πύργου αὐτοῦ, ἀνεκτῆθησαν μικροῦ δεῖν σύμπαντα τὰ οἰκοδομικά μέχρι τῆς πτέρυγος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπέβη δυνατόν ν' ἀσχοληθῇ τις εἰς ἀντιπαράστασιν αὐτοῦ καὶ εἶναι σποδαία ἡ ὑπηρεσία τοῦ Βῶν, ὅτι κατέστη ἐπιδέξιος πρὸς τοιαύτην ἐντολήν. Ὅθεν ἐκ τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ ἀσφαλῶς συνάγεται, ὅτι ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος νοτίᾳ πτέρυξ εἶχε διὰ μεμονωμένης διπλομετώπου στήλης¹ παρὰ τῇ εἰς τὸν πύργον τῆς Νίκης κλιμακίδι πρόσοψιν ἐν εἴδει περιλάτου προεκβαλλομένην ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὴν ἀρκτικὴν πτέρυγα, ἣτις πρόσοψις ἦτο ἐρωδιεμένη δι' αἰτώματος, καὶ τοι ἡ ἐπεξεργασία τῶν εἰς ταύτην ἀνηκόντων γείσων ἐμφάνει ἀρχικῶς σκοπούμενον ἀπλούστερον τρόπον ὁροφῆς. —Καθόλου δὲ διημρισθήθη ἂν ἡ ἀλλόκοτος καὶ σχεδὸν βιαία λύσις, ὡς συνετελέσθη ἡ οἰκοδομὴ τῆς νοτίας πτέρυγος, δυνατόν νὰ κῆται ἐν τῷ ἀρχικῷ σχεδίῳ τοῦ ἀρχιτέκτονος, καὶ ἐπειδὴ τὰ Προπύλαια καὶ ἀλλαχοῦ περιέχουσιν ὑποσημάνσεις καὶ ἀρχαῖς μετέπειτα παρλειφθεῖσων ἐκτελέσεων, οἱ ἀρχαιολόγοι συνέλαβον τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ σχέδιον διετέθη πολὺ εὐπρεπέστερον καὶ περιεκτικώτερον ἢ ὅ, τι ἔργον συναπετελέσθη. Ἐπὶ τῆς προκειμένης λοιπὸν περιπτώσεως ἐνδεχόμενον ὁ καὶ τῆς Νίκης, ἡ καὶ εἰς πρὸ αὐτοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ θέσει καίμενος κατὰ

¹ Pfeiffer κυρίως σημαίνει ἐνταῦθα τετράγωνον κίονα.

τὸν προσανατολισμὸν αὐτοῦ καὶ ἐκμέτρησιν ἀμετάβλητος τόπος λατρείας ὑπῆρξε τὸ κώλυμα διὰ τινὰ κανονικὴν διάπλασιν τῆς νοτίας πτέρυγος. Ὁ ναὸς ἄρα μετὰ τοῦ ἐμβόκδοῦ πρὸ τῆς ἀνατολικῆς προσόψεως, εἴτα ὁ προμαχὼν (ὡς ἤδη εὐρίσκεται) καὶ ἡ κλίμακίς ἀποτελοῦσιν ὅλον ἀχώριστον ὑπὸ οἰκοδομικὴν καὶ χρονολογικὴν ἔποψιν, ὅπερ ἔρχεται πῶς εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸ οἰκοδόμημα τῶν Προπυλαίων. Ζητήσιμον δ' εἶναι μόνον ἂν τὸ αὐτὸ (ἤγουν ὁ ναὸς προμαχὼν κ. ἐ.) ὑπῆρχε πρὸ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Μνησικλέους, ἢ πρῶτον μετέπειτα προτετέθη ἕνεκα ἐπεκταθέντος προγράμματος τῆς οἰκοδομίας τῶν Προπυλαίων, πρὸς ὧν τὴν διεύθυνσιν συμφωνεῖ ὁ τῆς Νίκης πύργος.¹ Τὴν τελευταίαν δοξασίαν, τουτέστι τὴν περὶ τῆς μετὰ ταῦτα οἰκοδομῆς τοῦ πύργου ἀπεδέξατο ἀπὸ τινων μὲν ὁ διφῆτωρ Ἰούλιος ἐν τῷ ἰδίῳ συγγράμματι² τελευταῖον δὲ διὰ πολλῷ πληρεστέρου ὕλικου ἀποδείξεων ὁ Βῶν. Ἄν δὲ καὶ παρὰ τὰς διαφορὰς αὐτοῦ τὸ ζήτημα ὅπως διεγνώσθῃ, τούτου αἰτία εἶναι, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ προκύπτει χαλκωτέρα συναρμογὴ τῆς νοτίου πτέρυγος τῷ πύργῳ τῆς Νίκης καὶ κατὰ τὰ μαρτύρια, ἅτινα ὁ Βῶν ἀνάλαμβάνει ὡς ἀποδείξεως δύναμιν ἔχοντα (ἐν ἄλλοις τῶν παραστάδων, ὀφθαλμοφανῶς δι' οὐδεμίαν προσάρετην λογισθὲν μέρος τοῦ προεξέχοντος στυλοβάτου παρὰ τῇ μικρᾷ κλίμακί) οὐδὲν τεχνικὸν συμπέραςμα ἀποφοκιστικῶς καὶ ἀσφικῶς ἐπιτρέπουσιν ὑπὲρ τῆς μιᾶς, ἢ τῆς ἑτέρας τῶν μνημονευθεισῶν δοξασιῶν. Οὐδ' ἀποκλείεται πράγματι ἡ γνώμη περὶ τοῦ ἔτι τὴν μετωπικὴν ἐκείνην στήλην τοῦ θεμελίου καὶ ἐν τῇ μορφῇ καὶ ἐπεξεργασίᾳ, ἣν ἔχει, κάτῳθεν προσήρτησέ τις εἰς τὰς βαθμίδας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐστένωτε τὴν κλίμακα· μετὰ ταῦτα ἔπρεπεν ἡ τουλάχιστον ἐν τοῖς σχεδιογραφίαις παρπταθεῖτα ἀσύμμετρος θέσις τῶν ἰχνῶν τῶν σιδηρῶν συνδέσμων (τῶν συνδεόντων δύο λίθους) καὶ ἄλλων ὀπῶν νὰ σημεινῇ τοὺς ἀναβαθμούς, καὶ φαίνεται ὡς εἰ οἱ ὑπὸ τὸ κρηπίδωμα λίθοι τοῦ χαράσσοντος μέρους τῆς κλίμακος ἐκείνης παρτρέπονται εἰς τὴν πλευράν, τὴν πρὸς τὴν μετωπικὴν στήλην ἐστραμμένην, πιθανῶς ἵνα κερδήσῃ πλείονα χώρον εἰς ἐπικοδομικὴν αὐτῆς ταύτης.³ Κατὰ ταῦτα τὸ ζήτη-

1 Ἐκτοπον ἐν τοῖτοις θὰ φαίνεται ὅπως πάντοτε, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀρχιτέκτων τῶν Προπυλαίων διαρκούσης ἐτι τῆς ἐκτελέσεως τοῦ οἰκοδομήματος ἐνδελεχῶς ἠγνόει καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ θέσει ἕνεκα ἀρχαίας οἰκοδομίας παρεκώλυτο εἰς τὴν τελείαν ἐξοικοδόμησιν τῆς νοτίας πτέρυγος, ἢ οὐχί, ἕως οὗ τελευταῖον χάριν νέου ἀναφανέντος σχεδίου ἐξηναγκάσθη νὰ παρῶχη τῷ μέρει τοῦτω τὸ ἰδιοφθές ἐκεῖνο ἀσυντέλεστον σχῆμα.

2 Ueber den Südflügel der Propyläen und den Tempel der Athena Nike. Mittheilg. d. deutsch. archäolog. Inst. in Athen. Jahre 1876. Heft III. (= περὶ τῆς νοτίας πτέρυγος τῶν Προπυλαίων καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης. Ἀνακοινώσεις τοῦ γερμανικοῦ ἀρχαιολ. ἰνστιτούτου ἐν Ἀθήναις. Περίοδος 1876, τεύχος γ').

3 Πρὸς χειραγωγίαν τῶν καθέκαστα τούτων παραβλητέον τὸ διὰ πολλὰ αἰσθητῶν διαγραμμάτων ἐφωδιασμένον ἄρθρον τοῦ Βῶν "Zum Nikepyrgos" Archäolog. Zeit. Jahrg. XXXVIII, 1880.

μα τῆς τεχνικῆς ἀπόψεως ἐπιφυλασσόμενον εἰς περικιτέρω ἐρευνᾷς θεωρη-
τέον ἔτι ὡς ἀνεπίλυτον, γνῶμη, ἥτις, ὡς ἐκ προφορικῶν ἐκδηλώσεων γινώ-
σκει ὁ ἐπικριτής, ἐξεφράσθη ἐν δέοντι χρόνῳ ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ διδάκτο-
ρος Δοϊρφέλδ.¹ Ὁμολογητέον ἐν τούτοις, ὅτι αἱ τοῦ Βῶν διαφωτίσεις
κέκτηνται πολὺ τὸ πειστικόν· διότι ἐκ τῶν ἐρευνῶν καὶ ἀνασκαφῶν αὐ-
τοῦ διεχύθη σαφὴν εἰς ἐπὶ τὰ πράγματα.

Μετὰ μεγάλης τῆς ἐμβριθείας πρὸς τούτοις ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται
πολλὰ ζητήματα ἐν ταῖς τέω· δημοσιεύσεσιν καὶ τέλεον ἀνεπίλυτα, ἢ
ἀνεπρκῶς λελυμένα, οἷον τὸ τῆς προσκρτήτεως τῶν καθέκαστα μερῶν
τῶν Προπυλαίων πρὸς ἀλλήλα, τὸ τῆς ἀναπαρακττέσεως τῆς ὁροφῆς, τῆς
ἀναπλάσεως τῶν ὑδρορροῶν κτλ καὶ πρέστυξε τὰς πολλάκις ἰδιοφυεῖς
ἔμα καὶ παρακεκινδυνευμέναις λύταις τῶν ἐν τούτῳ πραγματοποιέων δυσχε-
ρειῶν ἐν εἰκόσιν αἰσθηταῖς καὶ λεπτομερέτιν εἰκονογραφίαις. Ἐνθάδε μνη-
μονευτέα καὶ τὰ ἔχνη τῆς προσθήκης ἐνὸς πρὸς τὰ ἐνδον τῆς Ἀκροπό-
λεως ἐστραμμένου, ἐν τῇ γωνίᾳ μετὰ τὸ βορείου καὶ μεσίου οἰκοδομή-
ματος σκαπούμενου σχεδίου, πρὸ ὧ μετ' ἀναφορᾷς πρὸς τὴν φανερά μονα-
δικὴν ἐρόφωσιν τὴν μέλλουσαν ν' ἀποδοθῇ αὐτῷ ἐννοεῖ τις μᾶλλον στοῦν
ἢ περισυλαεῖδῃ αὐλήν· ὅτι δ' ἐν τῇ ἀντιστοίχῳ θέσει τῆς νοτίης πλευ-
ρᾶς τοῦ μεσίου οἰκοδομήματος ἔμελλε νὰ συντελεσθῇ πρῶτον σκέδιον
ἀμφιδάλλει δὲ Βῶν καὶ δικαίως· ἐνθεν μὲν διὰ τὴν σπάνιν πλειόνων
προεξειργασμένων λεπτομερειῶν ἐκεῖ ἐπὶ τῆς προσκρτίου πλευρᾶς, ἐνθεν
δὲ διότι τότε καὶ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον μέρος τοῦ ἐπὶ τοῦ βράχου Βραυ-
ρωνίου ἱστοπέδου ἀναγκασίως ἔπρεπε ν' ἀποκομισθῇ, ὕπερ μάλιστα ποτὲ σπου-
δαίως δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ.

Ἰδικίτερον διάφορον ἰδιοποιοῦνται ἐκτὸς τούτου αἱ ἐρευναι περὶ τῶν
κυριώτεων τῶν δοκῶν, περὶ κλίσεως καὶ ἐξογκώσεως τῶν κιόνων, καὶ τι-
νες παρατηρήσεις σχέσιν ἔχουσιν πρὸς τὴν τεχνικὴν πραγματεύσειν τῆς
περιφερείας τῶν τοίχων καὶ τοῦ ἐδάφους, εἰς ἃς ἐπιστκόσις ἢ ὡς γνωστὸν
ἀσυντέλης κατὰστάσις τῶν Προπυλαίων παρέχει δαψιλῇ εὐκαιρίαν. Ἡ
περίστασις δῆλον ὅτι, καθ' ἣν οἱ τοῖχοι δεικνύουσι συχνὰ ἄνωθεν ὀλίγον
ὕψηλὴν μὲν, ἐν τούτῳ δὲ παντελῶς λείαν μέσσην ἐπιφάνειαν καὶ κύκλῳ
τῆς αὐτῆς ἐν τῷ περιγράμματι τῶν προσκειμένων τοίχων, θριγκῶν ἢ
πρκαττάδων ἀκολουθοῦν κεκοιλωμένον κράσπεδον,² παρέσχε τῷ Βῶν
τὸ ἐνδόσιμον εἰς τὴν εἰκοτολογίαν περὶ τοῦ ὅτι τοῦλάχιστον ἐν τισι περι-
πτώσεσι τὸ καλούμενον ἐκεῖνο κράσπεδον ἐνδεχόμενον νὰ σκοπῇται ὡς
εἰδός τι πλαστικῆς περικρσπεδώσεως τοῦ τοίχου, ἐντεῦθεν αἱ ὑψηλαί

1 Διαπρεποὺς ἀρχιτέκτονας, οὗ πλεονάκις ἡχροσάμεθα ἐμβριθῶς καὶ εὐγλωττῶς ἀγο-
ρεύοντος ἐν ταῖς συνεδρίασι τοῦ ἐνθάδε Ἀρχαιολ. Ἰνστιτούτου.

2 Σαυτὸ κράσπεδον, ἢ περιτένεια, λέξις ἀπαντῶσα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ περὶ τοῦ ἐν Λε-
βαδείᾳ γαυ.

ἐπιφάνειαι ἔμελλον οὐχὶ ὡς πρόσεργον¹ ν' ἀπομικρύνωνται τῆς τελικῆς ἀποπερατώσεως. Ἐν τούτοις κατὰ ταύτης ἐκδοχῆς οὐ μόνον ἡ ἐξέτασις δὲν ἤθελε συντηγορεῖ ἐν τεχνικῇ ἀναφορᾷ πρὸς τὰ Προπύλαια συγγενῶν οἰκοδομῶν τῆς Ἀκροπόλεως, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ κρᾶσπεδον ἐκεῖνο δὲν ἀντιστοιχεῖ πάντως κανονικῶς πρὸς τὸ περίγραμμα τῶν προσκειμένων μελῶν τῆς οἰκοδομῆς, ἐν ᾧ ἐξ ἑτέρου εὐρίσκεται ἡ αὐτῇ ἰδιορρυθμία τῆς διαπλάσεως τοῦ περιγράμματος ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνεξεργάστου, ἐν μέρει μάλιστα δι' ἐξογκωμάτων λίθων ἐπὶ ἐφωδιασμένου πρόσεργου, εἰ καὶ τοῦτο ἀσφαλῶς ἦτο εἰς τοῦτο καθωρισμένον κατόπιν ν' ἀφαιρῆται.

Ἡ περὶ τῆς ἐν ἀκριβεῖ σχεδιογράφῳ ἐπὶ 21 λιθογραφικῶν πινάκων εἶναι ἀπαράμιλλος καὶ ἐξαντλητικὴ, περικτὴς τούτου διὰ μελέτης ἕνεκα τούτου ἐπίτομος, διότι πᾶν τὸ ὑπάρχον ἐν ἐπιτεταμέναις συγγράμμασι, τοῦτο ἀναπληρωθὲν ἀπεδόθη διὰ λεπτοτέρων γραμμῶν. Διαφερόντως ἀξιῶσι νὰ ἐξείρωνται τὰ πολλὰ προσπτικὰ κατὰ λεπτομέρειαν διαγράμματα καὶ αἱ διὰ τὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων πλείστου ἀξίαι ἐπὶ τῇ βύσει ἀκριβοῶν ἱστοπεδώσεων ἐκπονηθεῖσαι τομαὶ τοῦ ἐδάφους διὰ τῆς δυτικῆς ὑπώρειας τῆς Ἀκροπόλεως. Εἰς τὰς ὑποδηλώσεις ταύτας περὶ τοῦ θαυματοῦς ἅμα καὶ διδακτικοῦ περιεχομένου τοῦ συγγράμματος δέον ν' ἀρκώμεθα καὶ νὰ περιλάβωμεν τὸν ἔπαινον ἐν τῇ εὐχῇ ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως, ἡγοῦν ὁ Παρθενὼν καὶ τὸ Ἑρεχθεῖον ἀξιοῦσιν εἶς ἑτοῦ ἐμβριθοῦς καὶ ἐπιτηδείας πραγματεύσεως καὶ πραστέσεως. Ἀσμενοὶ δὲ πρόχοντες εἰς φῶς τὴν ἐκ στεχυολογίας περοῦσαν κρίσιν περὶ τοῦ φιλοπονῆματος γενναίου συγγραφέως, οἷος ὁ Ριχάρδος Βών, ἐκφράζομεν εὐχαριστικῶς τῷ προειρημένῳ κ. Δοίρφελδ ἐπὶ τῇ διχλευκάνσει ἐνίων ἀρχιτεκτονικῶν ὄρων.

Ν. Πετρήs.

ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΣ Η ΔΕΜΕΝΟΣ;

ΔΕΣΧΗ*

Ἡ ἱστορία τοῦ Διαβόλου

«Πτοῦ! πτοῦ! πτοῦ! Καταρχμένος νᾶναι!» — Ναί, καταρχμένος νᾶναι! ἀπύτατέ τον τρίς, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ποιήσατε τὸ σημεῖον τοῦ ζωοποιοῦ σκυροῦ, ἀσπάσθητε τὰ ἐπὶ τοῦ στήθους σας φυλακτῆρια, ἐξορκίσατέ τον,

¹ Werkseichele καλεῖται ἐπιφάνεια, ἥτις ἐπὶ τόπου μέλλει ν' ἀφαιρῆται ἐπὶ 1-2 ἐκατόμετρον. Ἐν τῇ εἰρημίνῃ ἐπιγραφὴ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Λεβαδείᾳ ὀνομάζεται πρόσεργον.

* Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Διαβόλου καταχωρισθεῖσαν ἐν τῷ Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ.